

Praktijkonderzoek als effectieve innovatiestrategie

Anje Ros – Lector leren en innoveren, Fontys HKE

DENK
GROTER

Lector Fontys
Leren &
Innoveren

AOS
Onderzoeks-
commissie

Onderzoek:
*kennisbenutting in
onderzoekende
scholen*

Promotor
promotie-
onderzoek
docenten

Katernen
Onderzoek
in de school

DENK
GROTER

1. Doel van praktijkonderzoek in de school
2. Functies van onderzoek
3. Onderzoek met effect
4. Onderzoek in beperkte tijd

DENK
GROTER

Verbetering van de kwaliteit van het onderwijs

Praktijkonderzoek als innovatiestrategie

- **Feedbackfunctie:** effectief werken aan verbeteringen
 - Resultaten
- **Dialoogfunctie:** onderzoekende houding van docenten
 - Proces
- **Ontwerpfunctie:** onderbouwd werken aan nieuw onderwijs
 - Curriculum

Onderwijsvernieuwingen verlopen vaak niet optimaal
(Schildkamp, 2012; Hargreaves, 2007):

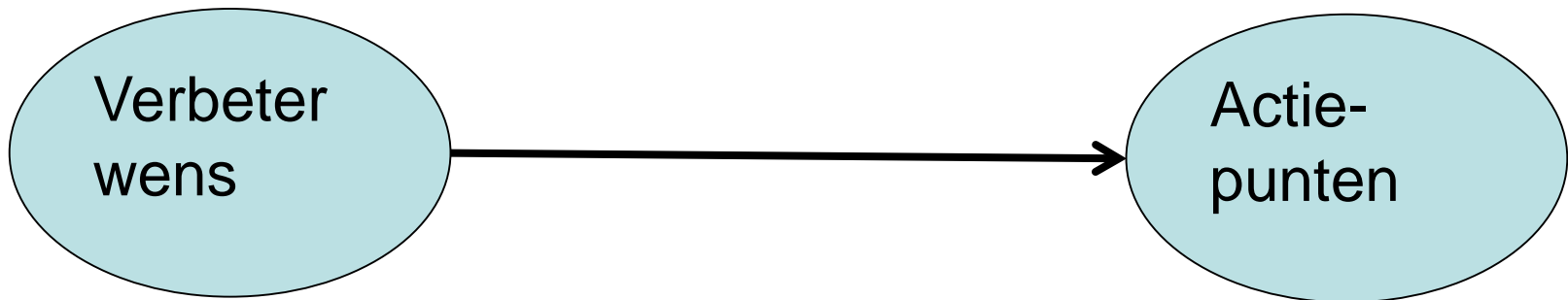
- Vaak ad hoc beslissingen:
 - Geen analyse vooraf
 - Geen monitoring van het proces
 - Geen evaluatie van de opbrengst
- Na verloop van tijd verwateren de afspraken vaak weer

Praktijkonderzoek: feedback van onderzoeksresultaten (Brandsma, 2011)

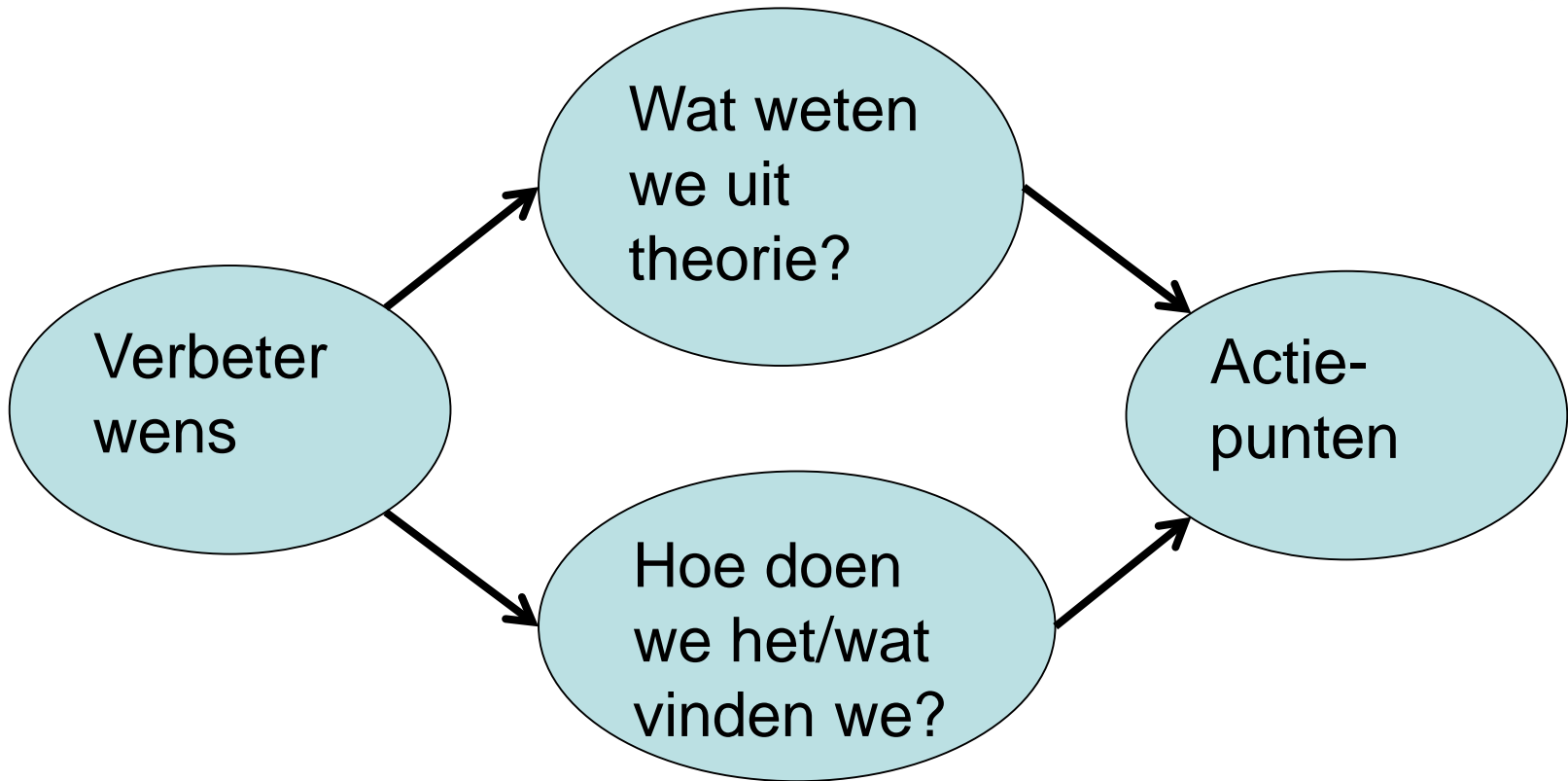
- Wat willen we precies, wat zijn onze doelen?
- Wat is de stand van zaken, hoe geven docenten les?
- Wat kan beter?

DENK
GROTER

DENK
GROTER

Onderzoeksproces kan leiden tot gesprekken in het team:

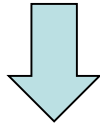
- Wat is nu precies het probleem en van wie?
- Komt de gevonden literatuur overeen met wat we vinden/doen?
- Hadden we deze resultaten verwacht?

Deze kunnen leiden tot: (Casey, 2012; Butler, ea 2004)

- Aanscherping visie
- Reflectie op eigen gedrag
- Betrokkenheid

Regelmatig reflectieve dialoog over het onderwijsproces

Ontwikkeling van een **onderzoekende houding** van docenten:

- minder routinematig
- maken meer bewuste keuzes
- gericht op verbetering en samenwerking

Onderzoek is bij uitstek geschikt als aanjager van dialoog:

- Externe input
 - Vanuit literatuur
 - Vanuit eigen resultaten
- Vraagt scherpe definiëring van begrippen
- Vraagt distantie en reflectie

Nieuw curriculum, herontwerp van curriculum:
met onderzoeksmatige aanpak

- Wat is nodig? (inhoudelijke doelen)
- Waar moet het aan voldoen? (ontwerpeisen)
- Wat is al bekend? (literatuur)
- Wat is al ontwikkeld? (andere opleidingen, collega's)
- Werkt het? (tevredenheid, verbeterpunten)

Duurzaam innoveren

- Voortdurend werken aan verbetering van het onderwijs
- Vanuit vraagstukken die docenten zelf inbrengen
- Op basis van een gezamenlijke visie op goed onderwijs
- Goed doordacht, onderbouwd, planmatig innoveren
- Waarbij docenten van elkaar leren

Hoe zorg ik voor onderzoek met effect?

Voorwaarden

1 Organiseer een werkgroep (meedenkgroep)

Selectie op basis van

- expertise
 - motivatie
 - aanzien (informele en formele leiders)
 - betrokkenheid (wie moet er iets mee)
- die meedenkt met de docent-onderzoeker

2 Kies een thema gericht op verbetering **docentgedrag**

- Urgent probleem voor docenten (*'hier lopen we tegenaan'*, *'hier moeten we iets mee'*)
- Speerpunt van beleid
- Focus, focus, focus
- Juiste timing

3 Zorg voor draagvlak vanaf de start

- Betrek andere docenten die niet in de werkgroep zitten
- Plan tijd op teambijeenkomsten
- Vraag feedback

4 Rol van leiding/MT

- Visie op onderzoek in de school (onderdeel van beleid)
- Waarderen, stimuleren, belang uitstralen
- Organiseren (facilitering, teambijeenkomsten)
- Gespreid leiderschap

Hoe doe ik onderzoek in beperkte tijd?

Uitgangspunt: dialoog is winst

Vragen:

Wat is het probleem precies? (of verbeterwens)

Wie heeft een probleem?

Wat is al geprobeerd om het probleem op te lossen?

Welke **info** is nodig om het probleem op te lossen?

Efficiënt?

- Neem de tijd!
- Zorgt voor eigenaarschap, draagvlak

Belang van literatuur

- Helpt om gericht naar de eigen praktijk te kijken:
Niveaus / aspecten / stappen / fasen
- Kritisch op bronnen

Efficiënt?

- NRO Kennisrotonde: <https://www.nro.nl/kennisrotonde/>
- www.onderwijsmetkennis.nl
- <https://www.nro.nl/wetenschappelijke-literatuur-voor-leraren/>

Keuze voor kwalitatief

- Geeft meer handvatten voor verbetering
- Is leuker en zorgt voor betrokkenheid
- Je leert collega's beter kennen

Efficiënt?

- Typ zelf mee of (nog beter) laat iemand meetypen
- Interview klein aantal representatieve collega's
- Leg uitkomsten voor aan team

Resultaten:

Bespreking in het team

Efficiënt?

- Is een (dik) rapport nodig?
- Alternatieven: poster, filmpje, artikel

Aanbevelingen:

- Concrete verbeteracties
- Haalbare verbeteracties
- Tools: voorbeelden, stappenplan, checklist, kenmerken, ...

Efficiënt?

- Betrek collega's (werkgroep)
- Zorg dat het op de agenda blijft

Onderzoek als innovatiestrategie

Vraagt/versterkt:

- Lerende organisatie
- Lerende cultuur
- Gespreid leiderschap

Dank jullie wel voor jullie aandacht!

Meer informatie?

Anje Ros

A.Ros@fontys.nl

